

KHOMIXINI YA NTIYISA VUBINDZU BYA VANTIMA LEBYI ANAMEKE

XILETELO XA MATIRHELO XA 01 xa 2022

KU KUMA NKOKA WA XITIFIKHETI XA NTIYISISO WA NTIYISA VUBINDZU BYA VANTIMA LEBYI ANAMEKE, XIHLAMBANYO XA VUMBHONI XA B-BBEE NA XITIFIKHETI LEXI HUMESIWEKE HI TIKHAMPHANI NA KHOMIXINI YA VUNWINI BYA NHUNDZU

A. Manghenelo

1. Khomixini ya Ntiyisa Vubindzu bya Vantima lebyi Anameke ("Khomixini ya B-BBEE") i vandla leri tumbuluxiweke hi Nawu wa Ntiyisa Vubindzu bya Vantima lebyi Anameke wa 53 wa 2003 tanihi leswi wu cincuweke hi Nawu wa 46 wa 2013 ("Nawu") ku langutisisa ku simekiwa ka Nawu, leswi katsaka mphakelo wa swiletelo swa matirhelo, switiviso swo hlamusela, mavonelo ya vutsundzuxi lama nga boheku na vukorhokeri byo veka erivaleni ku antswisa ku twisisiwa ka Nawu.
2. Xiletelo lexi xa Matirhelo xi humesiwa tanihi xiletelo lexi nga bohiki ntsena ku pfuneta hi ku hlamusela matsalwa ya B-BBEE lama nyikeriweke hi swiyenge leswi pimiweke ku tiyisisa ntiyelo eka ku tirhisiwa ka Nawu. Loko Xiletelo lexi xa Matirhelo xi nga tirhi kahle eka tlawa wa wena wo karhi ya timhaka hi nkarhi wihi kumbe wihi, u tsundzuxiwa ku ya eka Khomixini ya B-BBEE ku kuma vonelo ra vutsundzuxi leri nga bohiki, leri nga ta kongoma swinene eka tlawa wa wena wa timhaka.
3. Xiletelo lexi xa Matirhelo a xi vumbi tsalwa ra nawu kumbe ku fuma Khomixini ya B-BBEE eka mhaka leyi khumbhekaka. Ku ya emahlweni, hambileswi Xiletelo lexi xa Matirhelo xi nga bohiki eka Khomixini ya B-BBEE, xi veka endlelo leri Khomixini ya B-BBEE yi nga ha ri tekaka eka mhaka yihi kumbe yihi leyi fambelanaka na ku tirhisiwa ka B-BBEE ku katsa na ku kumisisa ntiyiso wa swihlambanyo swa vumbhoni swa B-BBEE, switifikheti swo tiyisisa na switifikheti leswi humesiweke hi Tikhamphani na Khomixini ya Vunwini bya Nhundzu i (CIPC) hi swikongomelo swa B-BBEE.
4. Xiletelo lexi xa Matirhelo xi siva Xiletelo xa Matirhelo xa 01 xa 2018 ku sukela hi ti 01 Hukuri 2022.

A. Xikongomelo xa Xiletelo lexi xa Matirhelo

5. Khomixini ya B-BBEE eka malembe lawa ya hundzeke yi ye emahlweni yi tala hi swikombelo ku suka eka vakhomaxiave vo hambana ku tiyisisa ntiyiso wa switifikheti swa B-BBEE, swihlambanyo swa vumbhoni na switifikheti swa CIPC, endlelo leri ri endle leswaku Khomixini ya B-BBEE yi humesa nhlayo ya mapapila ya vutsundzuxi eka swiyenge leswi khumbekaka ku tsundzuxa hi ku nga tirhi ka matsalwa yo tano na xilaveko xo tshika switifikheti swa ntiyisiso swa B- BBEE leswi a nswi nga tirhi kumbe swihlambanyo swa vumbhoni/switifikheti swa CIPC. Hikwalaho, xikongomelo xa Xiletelo lexi xa Matirhelo i ku veka endlelo ra vakhomaxiave ku kumisisa ntiyiso wa switifikheti swa B-BBEE kumbe swihlambanyo swa vumbhoni/switifikheti swa CIPC ku kuma mfambelano.
6. Swiyenge swa ntlhanu swa B-BBEE leswi amukeriweke eka Tikhodi ta Maendlelo lamanene (Tikhodi) xin'wana na xin'wana xi na xikongomelo xo karhi naswona swin'we swi nyika ku nghenelela loku hlanganisiweke ku nyika vanhu vantima matimba tanihilaha swi languteriweke hakona eka Nawu. Kuya emahlweni, Nawu wu pfumelela ntiyisiso wa B-BBEE, lowu ku nga goza leri tirhisiwaka ku kumisisa nandzelelo wa Nawu, naswona swi endla leswaku ku humesiwa xitifikheti xa ntiyisiso wa B-BBEE.
7. Xitifikheti xa ntiyisiso wa B-BBEE, xihlambanyo xa vumbhoni na xitifikheti xa B-BBEE lexi humesiweke hi CIPC i vumbhoni vandla leri pimiweke ku va ri landzelela Nawu hi nkarhi wokarhi. Nndzelelo walowo wu kongomisa eka mahungu lama fambelanaka na B-BBEE ya bindzu leri pimiweke hi ku fambisana na Tikhodi leti tirhaka tanihilaha swi nga hakona eka Xiyenge xa 9 (1) xa Nawu.
8. Swi lwisana na Nawu leswaku bindzu leri pimiweke ri endla bindzu hi xitifikheti xo tiyisisa xa B-BBEE lexi nga tirhiki/lexi nga hetisekangiki kumbe lexi nga riki xinene kumbe xihlambanyo xa vumbhoni/xitifikheti xa CIPC. Ku tirhisiwa ka mali ya maxavelo lama hlawulekeke kumbe nghingiriko ra ikhonomi leri a ri leteriwa hi mabindzu lama pimiweke eka muphakeri kumbe bindzu hi ku ya hi tsalwa ra B-BBEE leri nga tirhiki a ri nge tiviwi hi nkarhi wa phurosese yo pima ya B-BBEE, hikwalaho, i swa nkoka ku kumisisa ntiyiso wa switifikheti swa ntiyisiso swa B-BBEE kumbe swihlambanyo swa vumbhoni/switifikheti swa CIPC leswi nyikiweke hi mabindzu lama pimiweke leswaku ku ta fikeleriwa xivandlanene xa ikhonomi eka swiyenge hinkwaswo swa mfumo na phurayivhete.

B. Ku kumisisa ntiyiso wa xihlambanyo xa vumbhoni ku landzelela swilaveko swa B-BBEE

9. Dikixinari ya nawu (<https://legal-dictionary.thefreedictionary.com/Affadavit>) yi hlamusela xihlambanyo xa vumbhoni tanihi xitatimende lexi tsariweke xa timhaka lexi endliweke hi ku tirhandzela hi munhu ehansi ka xihlambanyo kumbe ntiyisiso lowu lawuriwaka hi munhu loyi a pfumeleriweke ku endla tano hi nawu.
10. Hi ku ya hi Tikhodi, Mabindzu Lamatsongo lama Ntshunxiweke (EME) na Mabindzu Lamatsongo lama Fanelekaka lama lawuriwaka na ku va na vun'wini bya vantima (QSEs) ntsena ya fanele ku tirhisa xihlambanyo xa vumbhoni ku kombisa xiyimo xa wona xa ku landzelela B-BBEE. Mfumo wu tivisile endlelo leri ku hunguta ku durha ka ku endla bindzu na ndzhwalo wa milawu eka mabindzu lawa.
11. Ndzawulo ya Mabindzu, Vumaki na Mphikizano (dtic) yi endlile tithemployiti ta xihlambanyo xa vumbhoni naswona mabindzu lama pimiweke lama ringanelaka ma fanele ma tirhisa tithemployiti leti, leti nga kumiwaka eka webusayiti ya dtic. Swa amukeleka ku tirhisa tithemployiti eka nhlokomhaka ya papila ya bindzu leri pimiweke.
12. Nkarhi wun'we ntsena lowu EME yi nga tiyisisiwaka hi mutivi wa ku tiyisisa loyi a amukeriweke wa Sisiteme ya Mpfumelelo wa Rixaka ya Afrika-Dzonga (SANAS) i loko yi navela ku kurisa tipoyinti ta yona ta B-BBEE na ku ya eka xiyimo xa le henhla xa ku amukeriwa ka B-BBEE, naswona sweswo swi fanele ku endlwa hi ku tirhisa Khadirankutlunya ra QSE.
13. Ku hambana eka leswi ntsena mayelana na Xiyenge xa Vutleketli ntsena laha ti-EME ti nga na nhlawulo wo kuma papila ra muofisiri wa vutihlamuleri kumbe ku kuma ku tiyisisiwa no nyikiwa xitifikhethi xa ntiyisiso xa B-BBEE hi n'wa xiphurofexinali kumbe ejensi leyi amukeriweke hi SANAS hikuva Khodi ya Xiyenge xa Vutleketli leyi Hlanganisiweke a yi fambisana na Tikhodi ta Jeneriki c leti cincaweke.
14. Nakambe, mabindzu lama sungulaka lama nga ti-EME kambe ma navela ku endla tithendara ta tikontiraka ta nkoka wa R10 wa timiliyoni kumbe ku tlula ma fanele ku tiyisisiwa hi ku tirhisa khadirankutlunya ra QSE, naswona eka tithendara ta R50 wa timiliyoni ku ya ehenhla ma fanele ku tiyisisiwa hi ku tirhisa khadirankutlunya ra jeneriki.
15. Ku ya emahlweni, Khodi ya Xiyenge xa Vumaki, yi nyika ti-EME leti vuvukisi bya tona bya lembe na lembe ku nga R1.8 wa timiliyoni eka Tiphurofexinali ta Ntivo-mbango lowu akiweke na R3 wa timiliyoni eka Tikontiraka kumbe ehansi ku kuma swiyimo swa ku amukeriwa naswona leswi a swi lavi ku endla ntiyisiso handle ka eka swiyimo laha va hlalulaka ku ndlandlamuxa swiyimo swa vona swa xiyimo xa B-BBEE. Eka swiyimo sweswo ku na xilaveko xa leswaku ti-EME leti ti hoxa

xandla eka ku nyika matimba hi ku landzelela xiphemu xa le hansi xa 40% eka xiphemu xa nhluvukiso wa vuswikoti na ku tiyisisa ku landzeleriwa ka xiphemu xa nhluvukiso wa vuswikoti, ti-EME leti ti laveka ku tiyisisiwa hi xiphurofexinali kumbe ejensi yo tiyisisa leyi amukeriweke hi SANAS.

16. Ku ya emahlweni, Tikhodi ta Jeneriki na Khodi ya Xiyenge xa Vukorhokeri bya swa Timali ti nyikile nhlawulo wa 51% na 100% wa ti-QSE leti nga na vun'wini bya vantima ku endla phurosese yo tiyisisa ku suka eka mutivi wa ku tiyisisa loyi a amukeriweke hi SANAS loko va swi lava. Hambiswiritano, eka xikombelo lexi nga na ntiyelo, ti-EME eka Xiyenge xa Vukorhokeri bya swa Timali ti fanele ku kuma ntsena xihlambanyo xa vumbhoni, naswona ku nga ri xitifikhethi xo tiyisisa xa B-BBEE tanihileswi ku nga riki na nchumu xo xi tiyisisa.
17. **Swikombiso leswi landzelaka i swa nkoka eku kumisiseni ka ntiyiso wa xihlambanyo xa vumbhoni:**
- a) Vito/mavito ya muhlambanyi tanihilaha ya vonakisaka xiswona epasini na nomboro ya vpasi yi fanele ku tatiwa.
 - b) Ku hlawuriwa ka muhlambanyi tanihi mulawuri, n'wini kumbe xirho ku fanele ku kombisiwa leswaku ku ta tiviwa leswaku munhu loyi a tekaku xihlambanyo eka xihlambanyo xa vumbhoni u pfumeleriwile hi ndlela leyi faneleke. Muhlambanyi u kota ku thika ku tlula yin'we ya tindlela loko munhu yoloye a ri mulawuri na n'wini wa bindzu.
 - c) Vito ra bindzu ri fanele ku vuriwa tanihi hi matsalwa ya ntsariso wa bindzu lama humesiweke hi CIPC, laha swi faneleke, ku katsa na adirese ya bindzu ra bindzu.
 - d) Tiphesente ta vun'wini lebyi khomiweke hi vanhu va vantima, mintlawwa ya vantima ya xisati na vantima leyi hlawuriweke. Eka mintlawwa leyi hlawuriweke, phesente yi fanele ku kombisiwa eka xiyengentsongo xin'wana na xin'wana kumbe noto laha ku nga riki na yona. Eka mabindzu yo hlawuleka tanihilaha swi nga hakona eka Xitatimende xa 004, phesente ya vavuyeriwa va vantima yi fanele ku kombisiwa.
 - e) Kombisa ntsengo hinkwawo wa mali leyi ngenhaka ya lembe eka lembe leri nga ehansi ka nkambisiso na loko yi kongomisa eka switatimende swa timali leswi oditiweke kumbe switatimende swa timali kumbe tiakhawunti ta vufambisi. U komberiwa ku hlawula ndlela yin'we
 - f) Kombisa makumu ya lembe ximali hinkwaro (siku/n'hweti/lembe) tanihilaha swi nga hakona eka matsalwa ya ntsariso wa bindzu, lawa ya tirhisiweke ku kumisisa ntsengo hinkwawo wa mali leyi ngenhaka. Leri ri fanele ku ri makumu ya lembe ximali ra sweswinyana.
 - g) Hlawula xiyenge xa Xiyimo xa B-BBEE ku ya hi phesenteji ya vunwini bya vantima. Bindzu ri nga va na xiyenge xin'we xa xiyimo xa B-BBEEI.
 - h) Xiyimo xo nyika muphakeri matimba xi fanele xi kombisiwa. Eka ti-QSE, muhlambanyi u fanele ku hlawula masungulo lama xiyimo xa muphakeri wo nyika matimba xi kongomisaka eka xona.

- i) Siku ro sayina eka muhlambanyi na Khomixinara wa Xihlambanyo ri fanele ku fana. Loko ku tirhisiwa thempleyiti yo sungula ya dtic eka swihlambanyo swa vumbhoni, laha ku nga riki na siku ro sayina ra Khomixinara wa Xihlambanyo, siku ra muhlambanyi ri ta tekiwa hi ku tiyimisela tanihi siku ro sayina ra Khomixinara wa Xihlambanyo.
- j) Khomixinara wa Xihlambanyo a nge vi mutirhi kumbe xirho xa bindzu hikuva, munhu a nge swi koti hi nawu, ku khomixina xihlambanyo xa vumbhoni lexi a nga na ku tsakela eka yona. Hi kombela mi xiya leswaku Nawu wa B-BEE a wu kumisisi ku ringanela ka Khomixinara wa Swihlambanyo, leswi swi endlwa hi ku landza Nawu wa Vululami bya ku Rhula na Nawu wa Vakhomixinara' va Swihlambanyo, 1963 (Nawu wa N. ya 16 wa 1963) lowu fambisiwaka hi Ndzawulo ya Vululami na Nhluvukiso wa Vumbiwa (DOJ & CD). Hikwalaho swivutiso swihi na swihi mayelana na ku va enawini ka Khomixinara wa Xihlambanyo swi lava ku kongomisiwa eka DOJ & CD.
- k) Xihlambanyo xa vumbhoni xa B-BBEE yi tirha nkarhi wa tinhweti ta 12 leti hlayiweke ku sukela siku leri xihlambanyo xa vumbhonixi humesiweke harona , xikombiso, loko xihlambanyo xa vumbhoni xi humesiwile hi 12 Mhawuri 2022, yi ta helela hi nkarhi hi ti 11 Mhawuri 2023.x

C. Xitifikheti xa B-BBEE lexi humesiweke hi Tikhamphani na Khomixini ya Vunwini bya Nhundzu

- 18. **dtic** hi ku tirhisa Nomboro ya Gazete ya mfumo 38765 leyi kandziyisiweke hi ti 6 Mudyaxihi 2015, yi lerisile CIPC ku humesa switifikheti swa B-BBEE eka ti-EME na mabindzu lama sungulaka, eka matshalatshala ya yona yo hunguta tihakelo ta mabindzu eka mabindzu lamatsongo. Xitifikheti lexi humesiweke hi CIPC xi na xiyimo lexi fanaka na xihlambanyo xa vumbhoni xa B-BBEE.
- 19. Endzhaku ka sweswo, CIPC yi humesile Xitiviso xa Vaxavi lexi kombisaka leswaku switifikheti swa B-BBEE swi nga apulayiwa hi ku tirhisa vukorhokeri bya xielekitironiki eka webusayiti ya CIPC (www.cipc.co.za), eka Titheminali ta Vukorhokeri bya CIPC loko ku tsarisiwa kumbe ku fayila Swiviko swa Lembe na Lembe.
- 20. **Swipimelo leswi landzelaka swa tirha loko bindzu ri tirhisa vukorhokeri bya CIPC ku kuma xitifikheti xa B-BBEE:**
 - a) I valawuri va khamphani kumbe swirho swa mabindzu ntsena lava nga endlaka xikombelo xa xitifikheti xa B-BBEE.
 - b) I tikhamphani na mabindzu lama nga na vuvekisi bya le hansi ka R10 wa timiliyoni lama apulayaku hi ku tirhisa CIPC.
 - c) Xiyimo xa bindzu xi fanele ku va xi ri eka "Bindzu".

- d) Tifayili hinkwato ta Mbuyelo wa Lembe na Lembe ta khamphani leyi faneleke kumbe bindzu ti fanele ku va ta nkarhi wa sweswi;
- e) Xikombelo xa xitifikheti xa B-BBEE xi nga endliwa nkarhi wihi na wihi (ku nga ri ntsena loko ku tsarisiwa khamphani kumbe ku fayila mimbuyelo), ntsena loko xikombelo xa xitifikheti lexi xa ha tirhaka, xi nga se endliwa.
- f) Muendli wa xikombelo u fanele a pfumelelana na milawu na swipimelo swa B-BBEE.
- g) Ndzulamiso wa mulawuri kumbe xirho wu fanele ku fayiriwa loko adirese ya imeyili kumbe riqingho ra mulawuri kumbe xirho swi nga lulamanga kumbe swi nga ri swa nkarhi wa sweswi.

21. Xitifikheti xa CIPC xi nga yisiwa eka Khomixini ya B-BBEE eka nyingiso wa Ttn. Madidimalo Ramare eka info@beecommission.gov.za ku tiyisisa loko xi endliwile ku suka eka sisiteme ya CIPC. Hambiswiritano, eka nkoka lowu vonakaka, mahungu lama landzelaka ma fanele ku humelela eka xitifikheti:

- a) Vito ra bindzu, nomboro yo tsarisa na adirese ya bindzu.
- b) Sikuro humesiwa na ku hela ka nkarhi ku engetela eka tinhweti ta khume mbirhi (xik. 9 Khotavuxika 2018 ku ya eka 8 Khotavuxika 2019) swi fanele ku kombisiwa.
- c) Tiphesente ta vun'wini hinkwabyo bya vantima, vun'wini bya vantima va xisati na vun'wini hinkwabyo bya valungu.
- d) Nomboro ya xitifikheti
- e) Bakhodi leyi nga na nomboro yo landzelerisa.
- f) Bakhodi leyi nga na nomboro ya bindzu.
- g) Xiyimo xa B-BBEE na xiyenge xa amukelo wo xava.
- h) **logo ya dtic ekhoneni ya le henhla ximatsi, na logo ya CIPC ekhoneni ya le henhla xinene.**
- i) Mfungho wa CIPC.

D. Ku kumisisa ntiyiso wa Xitifikheti xa Ntiyisiso wa B-BBEE xa nandzelelo wa B-BBEE

- 22. Nhlngano lowu ringanelaka hi ku landza Nawu wa B-BBEE ku hundza eka phurosese yo tiyisisa ya B-BBEE, wu nga endla tano ntsena na n'waxiphurofexinali wo tiyisisa kumbe ejensi leyi amukeriweke hi SANAS kumbe Mulawuri wa Xiphurofexinali wa Ntiyisiso wa B-BBEE loyi a nga ta thoriwaka hi Holobye wa Mabindzu, Vumaki na Mphikizano.
- 23. Ntiyisiso wa B-BBEE swi vula phurosese na migingiriko leyi endliwaka hi n'waxiphurofexinali kumbe ejensi yo tiyisisa ku kambela, ku tiyisisa na ku tiyisisa leswaku nkutlunya lowu nyikiweke bindzu leri pimiweke i mbuyelo wa swiphemu swa khadirankutlunya leri nyikiweke hi bindzu leri pimiweke, na ku kambela mabindzu ya B-BBEE leswaku ku ta nyikiwa nkutlunya wa B-BBEE lowu kombisaka na xitifikheti ku ya hi milawu ya B-BBEE tanihilaha swi nga hakona eka Tikhodi.

24. Endlelo ro tiyisisa ra B-BBEE i ra nkoka eka ku tiyisisela mavandla lama tshembhelaka eka nkutlunya lowu fikeleleriweke hi bindzu leri pimiweke naswona lexi kombisiweke eka Xitifikheti xa vona xa Ntiyisisoxa B-BBEE (kongomisa eka xitifikheti xa ntiyisiso xa B-BBEE lexi humesiweke hi n'waxiphurofexinali wa ntiyisiso kumbe ejensi lexi kombisaka Xiyimo xa B-BBEE hi ku angarhela xa bindzu leri pimiweke na mikutlunya leyi averiweke eka xiphemu xin'wana na xin'wana lxa khadirankutlunya leswi tiyisisiweke hi ku ya hi bindzu leri pimiweke) na leswaku mahungu lawa ya tiyisisiweke eka wona hi ku ya hi bindzu leri pimiweke) xitifikheti lexi humesiweke xa amukeleka, naswona xi tiyisisiwile hi ku tiyimela, naswona a xi na switatimende leswi hoxeke.
25. Hikwalaho, ntirho wa mutiyisisi i ku kambela, ku tiyisisa na ku tiyisisa mahungu lama fambelanaka na B-BBEE lama paluxiweke na lama nga paluxiwangiki ya bindzu leri pimiweke. Ku tiyisisiwa ka swona ku fanele ku kongomisiwa eka milawu leyi nga eka Nawu wa B-BBEE na Tikhodi leti faneleke, hi ku tirhisa tindlela to tiyisisa leti hlamuseriweke eka Rimba ra ku amukeriwa na ku tiyisisiwa hi tiejensi hinkwato to tiyisisa (leti tlhelaka ti tiviwa tanihi buku ya ntiyisiso) xikan'we na tsalwa ra Mpumelelo wa Tiajendhe to Tiyisisa ta B-BBEE leri humesiweke hi SANAS (leri tlhelaka ri vuriwa R47-03). Xankoka ku xi lemuka i xa leswaku mutiyisisi a nga fanelanga ku nyika nhlamuselo leyi nga erivaleni kumbe mavonelo eka nhlamuselo ya mhaka yihi kumbe yihi ya B-BBEE hikwalaho ku vekiwa erivaleni swi fanele swi laviwa ku suka eka Khomixini ya B-BBEE hi ku tirhisa vuxokoxoko bya vuhlanganisi lebyi boxiweke laha hansi.
26. **Xitifikheti xa Ntiyisiso xa B-BBEE xi ta kombisa mahungu lama landzelaka:**
- a) Vito na ndhawu (ti)ndhawu ta xiviri leti tiviwaka ta bindzu leri pimiweke tanihilaha swi nga hakona eka tirhekhodo ta CIPC.
 - b) Nomboro ya ntsariso na ya VAT ya bindzu leri pimiweke.
 - c) Masiku yo nyikiwa nkutlunya wa B-BBEE/nkarhi wa ku tirha, lowu ku nga siku ro sungula ro humesa (xik. 7 Nhlangua 2021 ku ya eka 6 Nhlangua 2022) na siku ro hela ka xitifikheti xa ku tiyisisa.
 - d) Siku ro pfuxetiwa kumbe ro humesiwa nakambe loko swi fanerile. \.
 - e) Nomboro ya vutitivisi yo fana yi ri yoxe ku katsa nomboro yp pfuxeta loko swi fanela.
 - f) Tsalwa ra mpimanyeto na/kumbe ra nawu, ku katsa ku humesa na/kumbe ku pfuxetiwa loku tirhisiweke ku kambela tlilayente (tikhodi leti cincaweke / tikhodi to hlawuleka kumbe ta xiyenge leti faneleke).
 - g) Vito na/kumbe mfungho/logo ya ejensi ya ntiyisiso ya B-BBEE .
 - h) Khadirankutlunya leri bindzu leri pimiweke ri tiyisisiweke hi rona (Jeneriki / QSE).
 - i) Xiyimo xa B-BBEE.
 - j) Xikombiso xa Mpumelelo wa SANAS eka xitifikheti xa ntiyisiso.
 - k) Levhele ya ku amukeriwa ka ku xava ka B-BBEE.

l) Nkntlunya ku ya hi xiphemu ku katsa na nkutlunya hinkwaxo lowu fikeleleriweke.

m) Phesenteji ya vunwini bya vantima.

n) Phesenteji ya vunwini bya vaxisati va vantima.

o) Phesenteji ya mitlawa ya vantima leyi hlawuriweke:

- Phesenteji ya Vantshwa va vantima
- Phesenteji ya Vatsoniwa va vantima
- Phesenteji ya Vantima lava nga tirhiki
- Phesenteji ya Vanhu Vantima lava tshamaka ematikoxikaya
- Phesenteji ya Vantima lava Khale a va ri Masocha

u) Nkhululo lowu cincike wu tirhisiwile, kombisa ina kumbe e-e.

v) Nawu wa ku nga katsi wu tirhisiwile, kombisa ina kumbe e-e.

w) Makumu ya lembe ximali ya sweswinyana lama tirhisiweke (siku/n'hweti/lembe).

x) Nawu wo tshova wu tirhisiwile, kombisa ina / e-e.

y) Ku nyika matimba xiyimo xa Muphakeri, kombisa ina / e-e.

z) Vito na nsayino wa vasayini va xithekiniki

aa) Ku cincika ka xitifikhethi ku ta tsariwa kahle.

bb) Xitifikhethi lexi hlanganisiweke ku kombisa tanihi xisweswo naswona xi kongomisa eka ku namarhethiwa ka swiyenge leswi pimiweke leswi hlanganisiweke na tinomboro ta ntsariso na vat.

cc) Hi mayelana na ku kombisiwa ka xiyenge xa tipoyinti eka xitifikhethi xa ntiyisiso wa B-BBEE, leswi landzelaka swa tirhisiwa:

- Nghenelerile eka nghingiriko ra Y.E.S ina / e-e
- Fikelela Nkongomiso wa Y.E.S na ku amukeriwa hi 2.5% ina / e-e
- Fikelela Nkongomiso wa 1.5 x Y.E.S na ku amukeriwa hi 5% ina / e-e
- Fikelela Nkongomiso wa kambirhi wa Y.E.S na ku amukeriwa hi 5% ina / e-e

27. Muamukeri kumbe mutirhisi wa xitifikhethi xa ntiyisiso xa B-BBEE a nga tihlanganisa na un'wana na un'wana wa tiphurofexinali ta ku ntiyisiso leti amukeriweke kumbe ejensi leyi ku vuriwaka leswaku yi humesile xitifikhethi xa ntiyisiso xa B-BBEE, ku kombela ku tiyisisiwa eka ku humesiwa ka xitifikhethi xa B-BBEE. Muamukeri kumbe mutirhisi u tlhela a tsundzuxiwa ku tirhisa webusayiti ya SANAS ku tiyisisa xiyimo xa mpfumelelo, nkarhi wa mpfumelelo na mpimo wa mpfumelelo wa n'waxiphurofexinali kumbe ejensi ya ntiyisiso. Webusayiti ya SANAS yi tlhela yi va na nxaxamelo wa van'waphurofexinali hinkwavo va ntiyisiso kumbe tiejensi leti xiyimo xa tona xa mpfumelelo xi tshikiweke, kumbe ku yimisiwa, hikuva n'waxiphurofexinali wa ntiyisiso kumbe ejensi a yi nge humesi xitifikhethi xa B-BBEE loko xiyimo xa ku amukeriwa xi hundzeriwile hi nkarhi, xi tshikiwile kumbe xi yimisiwile.

28. Muamukeri kumbe mutirhisi wa xitifikheti xa ntiyisiso xa B-BBEE, xihlambanyo xa vumbhoni kumbe xitifikheti xa B-BBEE lexi humesiweke hi CIPC u tlhela a pfumeleriwa, tanihi xiphemu xa maendlelo ya yona ya vukambisisi lebyi faneleke, ku kombela mahungu wahi na wahi yo engetela lama faneleke kumbe matsalwa ku suka eka nhlango lowu pimiweke leswaku a ta tiyisisa ku tshembeka ka mahungu lama rhekhodiweke eka xitifikheti xa ntiyisiso xa B-BBEE, xihlambanyo xa vumbhonixitifikheti xa CIPC B-BBEE.
29. Nakambe i vutihlamuleri bya muamukeri kumbe mutirhisi wa xitifikheti xa ntiyisiso xa B-BBEE kumbe xihlambanyo xa vumbhonixitifikheti xa CIPC ku kombisa loko swiyenge leswi pimiweke swi fanele ku nyika orijinal kumbe khopi ku katsa na khopi leyi tiyisisiweke ya xitifikheti xa ntiyisiso xa B-BBEE kumbe xihlambanyo xa vumbhonixitifikheti xa CIPC.

E. Swigwevo hi ku ya hi Nawu wa B-BBEE

30. Ku endla bindzu hi xitifikheti xa B-BBEE lexi nga tirhiki kumbe xa vuxisi kumbe xihlambanyo xa vumbhoni/xitifikheti xa CIPC swi nga vumba nandzu hi ku landza Xiyenge xa 13O(1)(a) xa Nawu wa B-BBEE, lexi vulaka leswaku munhu u endla nandzu loko munhu yoloye hi ku tiva a vulavula hi ndlela yo biha kumbe a ringeta ku yimela hi ndlela yo biha xiyimo xa ntiyisa vubindzu bya vantima lebyi anameke bya bindzu, . naswona Khomixini ya B-BBEE yi nga sungula vulavisisi hi ku landza Xiyenge xa 13J xa Nawu wa B-BBEE. Ku engetela kwalaho, Xiyenge xa 13A xa Nawu wa B-BBEE xi nyikile matimba eka swirho swa mfumo na swiyenge swa mfumo ku khansela kontiraka yihi kumbe yihi kumbe mpfumelelo lowu nyikiweke hikwalaho ka mahungu ya mavunwa lama nyikiweke hi ku tiva hi kumbe hi ku yimela bindzu mayelana na xiyimo xa rona xa ntiyisa vubindzu bya vantima lebyi anameke.
31. Loko nhlango wu kumiwa wu tlula Nawu wa B-BBEE, Khomixini ya B-BBEE yi nyikiwile matimba yo tteka goza hi xihatla hi ku landza Nawu wa B-BBEE naswona leswi swi nga endla leswaku bindzu leri tluleka Nawu wa B-BBEE ri hakerisiwa mali yo fika eka 10% wa vuvakisi bya rona bya lembe na lembe, naswona vanhu lava khumbhekaka va nga pfaleriwa ekhotsweni ku ringana malembe ya 10, na / kumbe ku hakerisiwa mali. Hi ku kongomisa, nandzu ehansi ka xiyenge xa 13O(2) wu nga yisa eka ku yisiwa ejele ku fikela 12 wa tin'weti, kumbe ku fayiniwa, kumbe hinkwaswo ku fayiniwa na ku ya ejele.
32. Hi ku landza xiyenge xa 13O (2) n'wa xiphurofexinali wo tiyisisa, muofisiri wa vuxavisi kumbe mutirhela-mfumo wihi kumbe wihi wa xiyenge xa mfumo kumbe nhlango wa mfumo loyi a tivaka ku endliwa ka, kumbe ku ringeta ku endla nandzu wihi kumbe wihi lowu vuriweke ehansi ka xiyenge xa 13O (1) naswona a tsandzeka ku wu vika, u na nandzu wa xidyoho.

33. Xiletelo lexi xa Matirhelo xi humesiwile tanihi xiletelo o ntsena ku pfuneta eka nhlamuselo na ku kambela ntiyiso wa switifikheti swa ntiyisiso swa B-BBEE na a swihlambanyo swa vumbhoni/switifikheti swa CIPC, naswona a xi vumbi tsalwa ra nawu kumbe xibofo xa Khomixini ya B-BBEE.
34. Xiletelo lexi xa Matirhelo xi nga pfuxetiwa nkarhi wihi na wihi hi Khomixini ya B-BBEE loko ku ri na ku cinca kwihi kumbe kwihi lokukulu loku humaka eka nhluvukiso eka matirhiselo ya Nawu wa B-BBEE. Eka xiyimo xexo, vhexini leyi cinciweke yi ta hangalasiwa ku siva leyiwani.
35. Ku kuma swivutiso kumbe ku vekiwa erivaleni ku ya emahlweni hi Xiletelo lexi xa Matirhelo, ntshunxeka ku tihlanganisa na hina eka vuxokoxoko bya vutihlangan isi lebyi landzelaka:

Khomixini ya B-BBEE

Private Bag X31

Pretoria

0001

Riqingho: +27 12 394 1535

Imeyili: info@beecommission.gov.za

Xi humesiwile hi Khomixini ya B-BBEE

19 Nhlangua 2022